

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора політичних наук, професора
Турчин Ярини Богданівни
на дисертацію Осмоловської Анни Олександрівни
«Політика формування іміджу України в інформаційному просторі
закордонних держав після 2014 року»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 052 «Політологія»

Інформаційні процеси в сучасному світі вказують на те, що ми живемо у світі «постправди». Провідні країни, використовуючи усі можливі канали масової комунікації, формують порядок денний у міжнародних відносинах, переслідуючи власні цілі та контролюючи глобальний інформаційний простір. Відкритий доступ до будь-якої інформації розмиває значимість експертних думок та репутаційних характеристик суб'єктів світової політики. Зміна інформаційного дискурсу навколо України після подій 2014 року, а також трансформаційні процеси в середині держави, процес децентралізації актуалізують дослідження такого напрямку політики як «політика формування іміджу держави». Важливим доробком у цьому напрямі є кваліфікаційна наукова праця Осмоловської Анни Олександрівни.

На основі аналізу актуальності досліджуваної проблематики, теоретико-методологічних підходів до її вивчення, які існують на перетині політичних, економічних, соціальних наук, авторка окреслила основні завдання, навколо розв'язання яких задля досягнення поставленої мети і було побудовано дослідження. Слід зазначити, що структура роботи є цілком логічною, кожен із розділів завершується обґрунтованими висновками та має зв'язок з попереднім та наступним розділами роботи.

Авторка слушно визначає інформаційний простір України як поле, в якому інформація створюється різними категоріями продуцентів (як внутрішніми, так і іноземними), передається через канали комунікацій реципієнтам та

інтерпретується ними (цілеспрямовано під впливом власників таких каналів або підсвідомо), що не обмежене державними кордонами України. Таке поле формується в середині країни на всіх рівнях: від локального до національного рівня, проте вплив на його наповнення мають зовнішні по відношенню до України актори – прикордонні держави, провідні держави світу, недержавні актори світової політики (с. 50). Авторка зауважує на конфліктогенності самої політики формування та просування іміджу держави через наявність декількох центрів формування інформаційного простору України. Слабко регламентована державна політика в цьому напрямку та сильний вплив закордонних держав на український інфопростір, який є меншим за державні кордони, створюють ситуацію, коли імідж української держави формується сторонніми акторами, а інформація, яку Україна подає про себе, інтерпретується під впливом тих країн, медапростір яких виходить далеко за межі їх державних кордонів. Проблема підсилюється неузгодженістю та неконтрольованістю комунікації не тільки на рівні «Україна – Світ», а й по лінії «державна – регіон – район». Дослідженню цієї проблематики присвячено прикладний експеримент на прикладі Вінниччини, якій висвітлено авторкою у підрозділі 4.2. «Реалізація державної регіональної політики в інформаційному просторі України (модель комунікацій “Держава-Регіон-Район”)), що має велике практичне значення в контексті досліджуваної проблематики.

Використовуючи міждисциплінарний підхід, авторка з’ясувала сучасні тенденції світового розвитку та окремо світові тенденції формування іміджу держави в зовнішньому інформаційному просторі, вплив яких відчуває на собі й Україна. Аналіз цих тенденцій та позицій провідних акторів світової політики в міжнародних рейтингах демонструє тяжіння світопорядку до повернення біполярності версії 2.0. (с. 77). Ці зовнішні процеси лише посилюють розкол України, про який писав американській геополітик С. Гантінгтон. На його думку цивілізаційний розлом між західною культурою та православним сходом

проходить саме по центру території України. У контексті цього доречною є думка авторки, що українській державі потрібна виважена державна політика, яка б об'єднала українців навколо спільних цінностей, національної ідеї та героїв, яка б в контексті вдалої політики децентралізації, побудованої за принципом субсидіарності, акумулювала образи локальних територій і трансформувала їх у загальнонаціональний імідж держави. Дійсно важливе значення має авторське бачення вимірів інформаційного простору: глобального, регіонального, національного (державного) та локального інформаційного простору (с. 86).

Важливими є результати моніторингу провідних англomовних медіа 2 груп країн (визначальних акторів сучасного світопорядку - США та РФ, а також прикордонних до України – Польщі та Угорщини) (підрозділ 3.1. та 3.2). Доля присутності української держави в інформаційному просторі цих країн свідчить про інтерес до України в контексті її геополітичного положення та стратегічного значення в зовнішній політиці США та РФ, а також про культурну спорідненість, значні міграційні потоки та спільну ідентичність територій прикордоння.

Авторка зазначає, що важливу роль у зовнішньому ставленні до держави грають її позиції у міжнародних рейтингах (с. 135). Серед тих показників розвитку країни, які можуть бути досліджені за допомогою міжнародних рейтингів і будуть впливати на формування її іміджу, виокремлюються: 1) показники економічного розвитку; 2) показники рівня якості життя та добробуту населення; 3) показники рівня демократії; 4) інтегровані показники: економічні, політичні та соціальні показники, показники згуртованості суспільства; 5) військовий потенціал та показник можливості зовнішнього впливу на державу. Позиції держави за цими показниками впливають на її репутацію в міжнародних відносинах, як серед держав-партнерів та урядових організацій, так і серед потенційних інвесторів, туристів, неурядових інституцій тощо.

Значну увагу дослідниця приділяє побудуванню моделей, які є результатом експериментальних розробок дослідження. Серед таких моделей особливий

інтерес представляють «Інтегральна модель політики формування іміджу держави» (с. 154), «Адаптивна модель державних комунікацій Вінницької ОДА» (с. 204), модель «Україна – світові» (с. 207), «Модель впровадження політики формування іміджу держави «знизу» (с. 211). Кожна з цих моделей представляє собою авторське розуміння напрямів впровадження ефективної політики формування іміджу України, а також відображає пропозиції авторки щодо коригування такої політики, налагодження каналів та залучення усіх дієвих інструментів просування іміджу держави в зовнішньому інформаційному просторі.

У кінці роботи наведені змістовні та самостійні висновки, в яких висвітлено основні результати наукового дослідження. Такі висновки є ґрунтовними та логічними, корелюються з поставленими авторкою завданням та відображають позиції наукової новизни і практичного значення кваліфікаційної наукової роботи. Результати дисертаційного дослідження можуть бути корисними для вдосконалення інформаційної політики України та при формуванні і просуванні її позитивного іміджу серед зовнішніх стейкхолдерів.

Однак, попри вищезазначені позитивні здобутки дослідження, слід зазначити наступні дискусійні положення та зауваження:

По-перше, у підрозділі 2.2. «Трансформація європейського інформаційного простору» авторка зазначає регіональні аспекти формування інформаційного простору, розуміючи під регіональним для України простором – європейський медіапростір. Серед таких аспектів вона наводить: 1) наявність союзів держав або організацій у регіоні та їх взаємодія; 2) соціально-економічний розвиток регіону; 3) вплив регіону в міжнародних відносинах або вплив на регіон з боку інших держав або регіональних утворень; 4) політичні інтенції впливових країн регіону та вектор їх зовнішньої політики. Проте важливим було б у цьому контексті показати саме політичне положення України в європейському (або вужче – східноєвропейському) регіоні, зазначивши роль української держави в

політичному, економічному, соціокультурному плані для Європейського Союзу сьогодні, який, як влучно зазначає авторка, перебуває в кризовому стані, та зворотній вплив – європейської ідентичності на Україну.

По-друге, у підрозділі 3.3. «Міжнародні рейтинги у формуванні іміджу держави» авторка аналізує вплив позицій України в провідних рейтингах на формування іміджу держави. Варто було б зазначити, як саме через рейтинги Україна виглядає сьогодні в тих медіа-ресурсах двох груп країн, які були досліджені в підрозділах 3.1. та 3.2. Цікаво було б дослідити, чи згадується взагалі рейтинги країн при формуванні інформаційного простору такими значними за покриттям та кількістю аудиторії медіа, як The New York Times (США) та RT (РФ).

По-третьє, у розділі 4.3. «Коригування політики формування і просування іміджу України» авторка пропонує «Модель впровадження політики формування іміджу держави «знизу», на підставі аналізу каналів комунікацій між національним, регіональним та районними рівнями та враховуючи реалізацію в Україні політики децентралізації. Модель відображає таку пропозицію по вдосконалення політики формування іміджу, в якій не менше 50% усіх образів, що формують зовнішній імідж держави, має складатись із агрегованих локальних образів. При характеристиці такого відсоткового співвідношення варто було б додати, які складові має включати решта 50% образів держави, які будуть об'єднані в її імідж.

По-четверте, у третьому сценарії (с. 206) по впровадженню політики формування і просування іміджу авторка наголошує на необхідності об'єднати зусилля держави, зовнішніх зацікавлених акторів, громади, бізнесу, освіти і науки. Проте в моделі «Україна-світові» авторкою зроблено акцент саме на зовнішньополітичних зусиллях України в контексті формування її іміджу. Варто було б прописати реальні механізми взаємодії державної влади та громад на рівні

локальних територій в контексті визначення їх привабливих образів та просування їх на рівень національний.

Висловлені зауваження лише вказують на актуальність обраної теми дослідження і не знижують наукової цінності дисертаційного дослідження, не впливають на високу оцінку дослідницького потенціалу дисертантки.

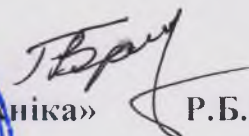
Викладене вище дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Осмолівської Анни Олександрівни «Політика формування іміджу України в інформаційному просторі закордонних держав після 2014 року» за своїм змістом, рівнем наукової новизни та характеру висновків є таким, що відповідає спеціальності 052 «Політологія» та вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а тому його авторка Осмолівська А.О. заслуговує на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Офіційний опонент
Директор Інституту
гуманітарних та соціальних наук,
професор кафедри політології
та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»,
доктор політичних наук, професор

Я.Б. Турчин

Підпис засвідчую.
Вчений секретар
Національного університету «Львівська політехніка»

Р.Б.Брилинський

23.04.2021р.